

2002. aasta oli Eesti jaoks meie taas-iseseisvusaja üks erilisemaid. Enam kui kümnendi vältel Eesti arengut oluliselt suunanud eesmärk – saada majanduslikult ja organisatsiooniliselt suurt mõjujõudu omava Euroopa Liidu ning maailma võimsaima kaitseorganisatsiooni NATO liikmeks – muutus reaalsuseks. Meie riigi plaanipärast, järjepidevat ja edukat tegevust seatud sihi saavutamisel tunnustasid euroliidu juhtorganid sobivuse mandaadiga ja läbirääkimiste lõppenuks kuulutamisega, NATO aga kutsega liitumiskõnelustele.

16. aprillil 2003 kirjutasid Euroopa Liidu senised ja tulevased liikmesriigid, teiste seas ka Eesti, Ateenas alla liidu laienemislepingule. Ehkki rahvahääletus euroliiduga ühinemise küsimuses on meil veel ees, usun, et selle tulemus ei kujune erinevaks juba positiivse seisukoha võtnud kolme rahva omast.

Eesti Panga 2002. aasta aruandes on rohkesti juttu sellest, mida keskpang on suutnud ära teha, et Eesti oleks vääriline partner senistele euroliidu riikidele. Tahaksin siinkohal taas kord rõhutada, et pole õige ega põhjendatud suhtuda eelseisvasse ühinemisse Euroopa edukate riikidega kui kompleksse abiprogrammi. On muidugi õige, et koostöös tugeva majanduse ning suurte turumajanduslike kogemustega partneritega on meiegi areng kiirem. Juba praeguseks on tihedad kontaktid Euroopa Liidu liikmesmaadega andnud Eesti majandusarengule olulisi impulsse. Kuid Euroopa tööstusriikide toetus ei ole väljendunud üksnes rahas ja oleks lühinägelik vaagida Euroopa Liidu kasutegurit üksnes rahalise toetuse suurusel lähtudes. Ühinemise tegelik ja püsiv kasu avaldub siis, kui me suudame

avanevaid võimalusi ära kasutada – ja ka omalt poolt n-ö vanadele liikmesriikidele positiivseid kogemusi pakkuda. Võimalusi selleks on. Näiteks ei koorma meid vajadus hakata muutunud majanduslikus ja demograafilises situatsioonis revideerima aastakümnete jooksul välja kujundatud toetuste ja tagatiste süsteemi. Paljuski nullist alustanuna on Eestil kui väikeriigil suhteliselt hea võimalus näidata, kuidas kasutatakse ära nüüdisaegseid infotehnoloogia ja biotehnoloogia võimalusi, kuidas riik on suuteline arenema ka siis, kui pole palju jõudu, ent leidub nupukust.

Millised olid 2002. aasta olulisemad arengujooned keskpanga vaatepunktist?

See aasta tõi märkimisväärseid muutusi Eesti Panga rahvusvahelisse tegevuskeskkonda. Avanenud on esimesed võimalused osaleda Euroopa Liidu otsuste ja poliitikate kujundamisel, hoogustunud on ettevalmistused reaalseks koostööks Euroopa Keskpankade Süsteemi raames. Uuele tasandile jõudis koostöö Rahvusvahelise Valuutafondiga, varasemast aktiivsem oli ühine tegevus ka muude rahvusvaheliste institutsioonide ja teiste riikide keskpankadega.

2002. aastal oli majandusareng mitmes mõttes vastuoluline ja raskesti prognoositav. Ehkki maailmamajanduse kui terviku kasv stabiliseerus ja isegi kiirenes, ei olnud see nii tempokas kui ettevaateis loodetud. Eesti suurima kaubanduspartneri Euroopa Liidu majanduskeskkond oli meie jaoks koguni viimaste aastate halvim. Sellest hoolimata oli Eesti majanduse ja finantssektori kohanemisvõime maailmamajanduse suhtelise nõrkuse tingimustes märkimisväärselt hea: meie majanduskasv oli euroalast nelja protsendipunkti võrra suurem ja inflatsioonitase madal. Märkatavalt suurenesid investeeringud, kuid alanes kodumaise säästmise tase, seda just majapidamistes. Seetõttu kasvas jooksevkonto puudujääk, mille katmiseks kasutati varem akumulieritud reserve ning täiendavaid laene välismaalt. Negatiivseid välismõjusid meie majandusele aitasid neutraliseerida eelkõige tugev finantssektor ning tasakaalus eelarve. Krediidireitingu järgi on Eesti Euroopa Liiduga ühinevate riikide seas usaldatavuse poolest endiselt kolme esimese hulgas.

Samal ajal oli 2002. aastal meie finantssektoris ka muret tekitanud arengujooni – eelkõige äratas tähelepanu liigoptimistlik laenamane. Seetõttu rakendasid keskpank, valitsus ja

Finantsinspeksioon ühiselt meetmeid, et laenamisega seotud riske laiemalt teadvustada. Pangalanu võtmine on muidugi normaalne tegevus. Ent meie soov oli osutada, et kogu euroala väikese majanduskasvu tõttu olid ka intressimäärad nii seal kui Eestis 2002. aastal enneolematult madalad. Ka avaldas Eestis laenutingimustele mõju tugev pankadevaheline konkurents. Kui aga olud muutuvad ning SKP kasvutempo Euroopa tööstusriikides tõuseb, siis kerkivad laenuraha intressidki. Seetõttu ei tohiks ükski eraisikust laenuvõtja oma võimalusi soodsa hetkeolukorra mõjul üle hinnata.

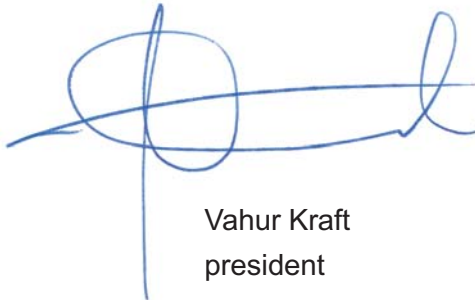
Valitsussektori laenukoormus, kui seda vaadelda eraldi võetud majandusnäitajana, ei ole Eestis suur. Kuid meie riigi väiksusest lähtudes ei tohiks vaatluse alt välja jätta erasektori suurt laenukoormust. Mõlemad näitajad koos ei anna tulemuseks sugugi väga madalat laenutaset.

2002. aasta oli väga oluline Eesti finantssektori turvavõrgu väljakujundamisel. Järelevalve osas saavutati kvalitatiivselt uus tase: esimene tööaasta jäi seljataha finantssektori ühtsel järelevalveasutusel Finantsinspeksioonil. Täna võime juba kindlalt öelda, et selle institutsiooni loomine keskpanga juurde oli õige otsus, mille sünergiline efekt on selgesti näha. Hoiuste Tagamise Fondi reorganiseerimisega Tagatifondiks ning selle kolme osafondi loomisega laienes senine hoiustajate kaitse ka väikeinvestoritele ja pensionifondide osakuhoidjatele.

Pankadevaheliste arvelduste kiirendamise jaoks oli suure tähtsusega kahest alamsüsteemist koosneva uue arveldussüsteemi rakendamine, mis lõi hea aluse edaspidiseks ühinemiseks üleeuroopalise arveldussüsteemiga TARGET.

2002. aasta oli Eesti Pangale edukas ka majanduslikult. Välisvaluutareservi investeerimise tulusus oli üle kahe korra suurem, kui aasta algul eeldasime. Osaliselt oli see aga tingitud mõneta erakorralisest arengust finantsturgudel – aktsiaturgudel toimus langus ja suurenes nõudlus riikide võlakirjade järele, maailmamajanduse kasvutempo oli oodatust aeglasem ning geopoliitilised riskid kasvasid. Seega ei pruugi keskpank võrreldava majandustulemini jõuda kaugeltki mitte igal aastal.

Juba kümme aastat on Eesti järginud 1992. aastal kasutusele võetud rahapoliitika aluspõhimõtteid. Need jäävad muutumatuks kuni ühinemiseni Majandus- ja Rahaliiduga. Selline on Eesti jaoks sobivaim lähenemine. Fikseeritud vahetuskurss ja valuutakomitee raamistik on end Eesti oludes viimase kümne aastaga veenvalt tõestanud. Ent vahetuskursi püsivus ja fikseeritud kursi kasulikkus sõltub kõige otsesemalt sellest, kas majandus on piisavalt paindlik, et vajadusel üle elada ka tõsiseid šokke. See sõltuvus kehtib ka Eestis. Meie valuutakomitee ja fikseeritud vahetuskurss on püsinud ja toetanud majanduse arengut, sest Eesti riik tervikuna on ajanud viimase kümne aasta jooksul mõistlikku majanduspoliitikat. Täna, mil Euroopa Liiduga ühinemiseni on jäänud napilt aasta ning mägede taga ei ole enam ka Euroopa Liidu ühise raha – euro – kasutuselevõtt, on eelolevate aastate majanduspoliitika mõistlik korraldamine olulisem kui kunagi varem. Majandusotsused nõuavad meilt kõigilt mõõdutunnet. Tänaused valikud määravad paljuski meie arengu Euroopa Liidu liikmesriigina.

Vahur Kraft
president